

Pracownia I R

Koordinacja: Piotr Fita

Obsługa techniczna:

Piotr Gortatewicz (prac. fizyczna)

Tomasz Kołodziejczyk, Andrzej Grodzki (prac. elektroniczna)

<http://pin.fuw.edu.pl>

Cele pracowni

1. Zapoznanie studentów z podstawowymi przyrządami i procedurami eksperymentalnymi, w tym z rachunkiem niepewności pomiarowych.
2. WYROBIENIE nawyku pisania jasnych sprawozdań oraz sprawnego przeprowadzania testów laboratoryjnych.
3. Ułatwienie studentom świadomego wyboru dalszej drogi studiów.

Procedura

- Zgłoszenie się na pracowni (I piętro)
- Oddanie opisu *oraz notatek z pomiarów* („kartka z pieczętką”)
- Pobranie papieru na bieżące ćwiczenie
- Udanie się do sali, rozpoznanie aparatury i oczekiwanie na asystenta
- „Wejściówka” – sprawdzenie przygotowania przez asystenta (ustne lub kartkówka) – **ocena negatywna oznacza konieczność powtórzenia ćwiczenia**
- Po zakończeniu ćwiczenia: konsultacje ws. poprzednich opisów

Organizacja

- Początek 9:15 (gr. I) lub 12:15 (grupa II) – o tej godzinie należy być w sali!
- Spóźnienie oznacza nieobecność
- Przydział ćwiczeń w arkuszu google na stronie Pracowni I R
- opuszczenie terminu nie przesuwają ćwiczeń, może być przydzielone inne ćwiczenie niż opuszczone

Zaliczenie formalne

- 10 tygodni zajęć (ćwiczenia 1 lub 2 tygodniowe)
- Nieobecność na zajęciach musi zostać odrobiona
- Ocena końcowa: średnia arytmetyczna ocen z ćwiczeń

Etapy ćwiczenia

1. Przygotowanie w domu
  - teoria oraz przemyślenie pkt. 2
2. Wykonanie pomiarów
  - W porozumieniu z asystentem oraz zebranie informacji o potrzebnych wynikach pkt. 3
3. Opracowanie wyników
  - przygotowanie wykresów i rysunku układu
4. Pisanie raportu
5. Konsultacja raportu z asystentem
  - wskazanie błędów lub niedociągnięć
6. Poprawa raportu, jeśli wymagana przez asystenta

Przygotowanie - 20%

- Przeczytanie instrukcji ze zrozumieniem (zapewne więcej niż raz!)
- Rozwiązanie zadań domowych,
- Opracowanie zagadnień które należy przygotować zgodnie z instrukcją/wymaganiami asystenta (**mogą być wysłane przez asystenta mailem!**),
- Przygotowanie wykresów itp. na drugi tydzień ćwiczenia (jeśli dotyczy).
- **Ocena negatywna = niedopuszczenie do ćwiczenia**

Wykonanie - 20%

- sensowność montażu układu
- strategia: przemyślany sposób mierzenia
- jakość zebranych danych pomiarowych

Wykonanie jest bezpośrednio związane z przygotowaniem – łączna ocena przez asystenta

Streszczenie - 3%

istota ćwiczenia (1), wynik (1), niepewność (1)

1. Tytuł, imię i nazwisko autora

2. Streszczenie

(Nie więcej niż 2- 3 zdania!)

np. Wyznaczono prędkość dźwięku w powietrzu metodą czasu przelotu

pomiaru długości fali.

Otrzymano wyniki:

$$v = \dots \pm \dots \text{ m/s}$$

$$v = \dots \pm \dots \text{ m/s}$$

Różnica pomiędzy wynikami a) i b) przekraczająca 3σ jest prawdopodobnie spowodowana błędem w pomiarze częstości.

Pomiar dwójłomności miki

Imię Nazwisko

26.05.2012

Streszczenie

Celem ćwiczenia był pomiar dwójłomności miki na podstawie pomiarów polaryzacji światła przed i po przejściu przez cienką płytkę tego minerału. Zmierzone napięcie nasycenia fotodiody wynosi $10,41 \pm 0,23\text{V}$. Mierzona w pierwszej części płytkę miała grubość $d = 0,05\text{mm}$. Dla czerwonego lasera uzyskałem przesunięcie fazowe wynoszące $\Delta = 1,6303 \pm 0,0033\text{rad}$, co pozwala na wyznaczenie dwójłomności miki, która wynosi tu $(n_e - n_o) = -0,0034$. Dla zielonego lasera otrzymałem przesunięcie fazowe wynoszące $\Delta = 1,6135 \pm 0,0021\text{rad}$ oraz dwójłomność $(n_e - n_o) = -0,0027$. Dla diody i grubszej płytki $0,37\text{mm}$ można było zaobserwować, że jest ona półfalówką i przy zamianie konfiguracji polaryzatorów z równoległych na prostopadłe następowało przesunięcie w fazie o $\frac{\pi}{2}$. Wyznaczona dla tego przypadku dwójłomność wynosi $(n_e - n_o) = -0,0008$.

Wstęp 15%

Pierwszy akapit wyjaśnia cel ćwiczenia i nazywa zastosowane metody. (1-3 zdania)

2a. Model teoretyczny (8pkt)

Należy nazwać i podać stosowne wzory z krótkim komentarzem. Nie należy przepisywać instrukcji do ćwiczenia ani podręczników.

np. Będę korzystać z następującego wzoru: $v=s/t$ gdzie:

v- prędkość dźwięku

s- odległość pomiędzy odbiornikiem i nadajnikiem

t- czas przelotu

2b. Opis układu doświadczalnego (7pkt)

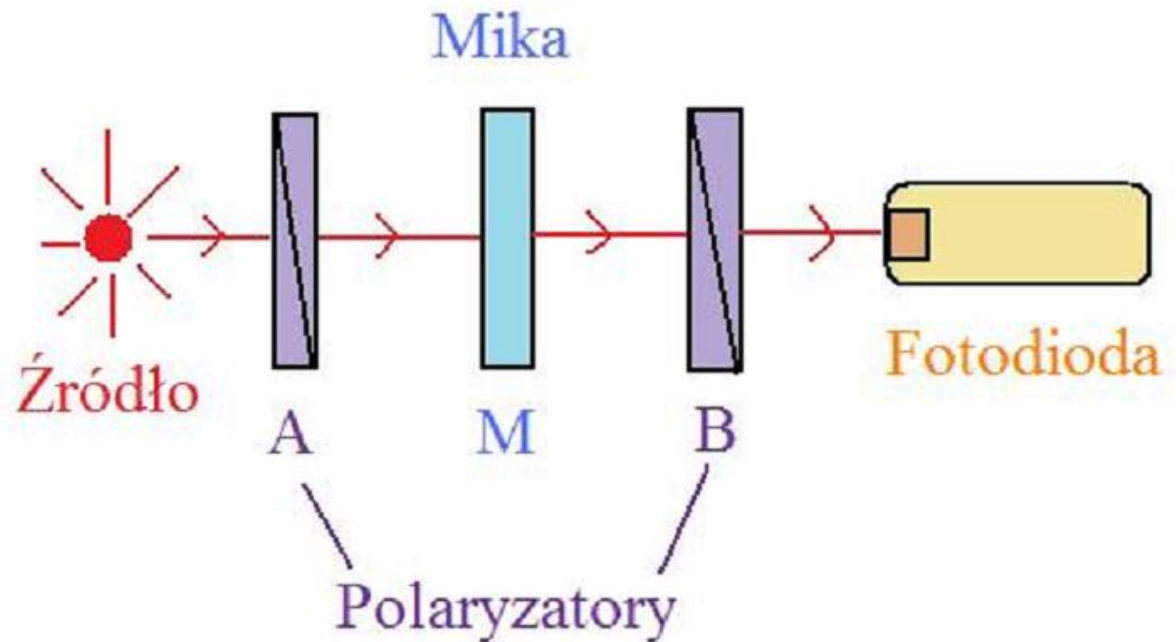
schematyczny rysunek układu pomiarowego wraz z uzasadnieniem, dlaczego z wykorzystaniem takiego układu można zrealizować cel ćwiczenia.

Elementy rysunku muszą być podpisane.

np. Zmontowano układ przedstawiony na rys 1, gdzie A oznacza ..., B oznacza ....., itd. Dzięki zwiększaniu długości struny przez przesuwanie uchwyty C można sprawdzić, że ....

Dobry rysunek

jasne co jest czym
oddaje funkcje układu

Rysunek 1: Schemat układu pomiarowego

Opis przebiegu ćwiczenia 10%

- procedura ustawienia
- procedura(y) pomiaru

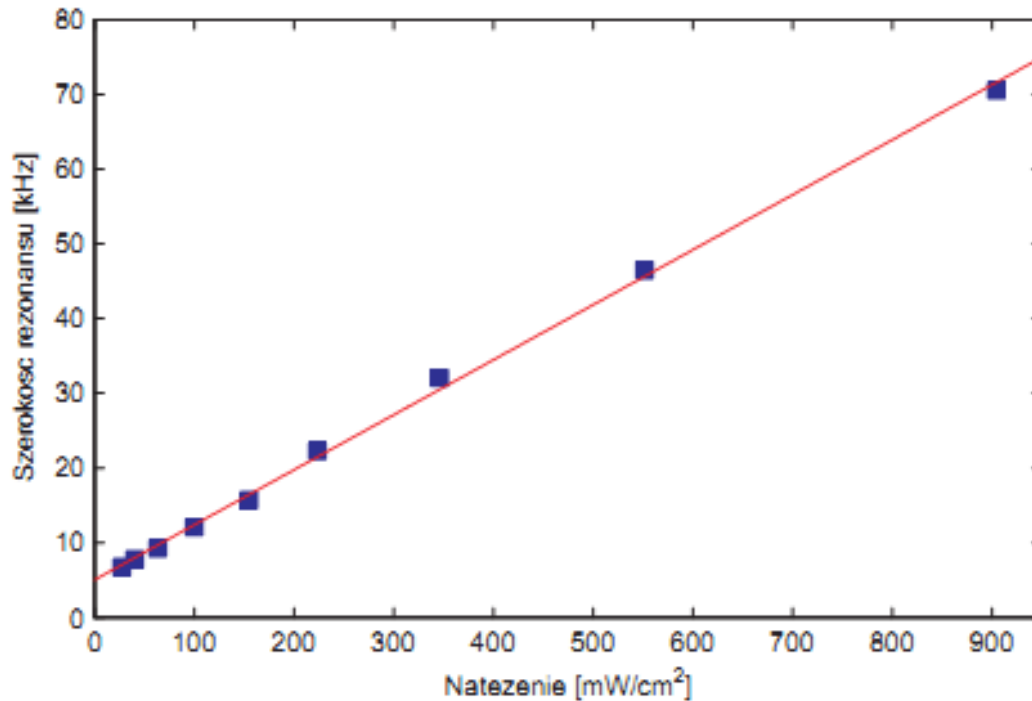
Np.: w celu obserwacji kolejnych harmoniczných częstości podstawowej, zwiększano częstotliwość pobudzania w zakresie ... itd. Następnie badano zależność częstości podstawowej od naprężenia struny zwiększając...

Poprawny opis zwiększa szanse zrozumienia

Prezentacja wyników 20%

- Opis sposobu opracowania danych (5)
- Wykresy (5)
- Dopasowania (5)
- Rachunek niepewności, zaznaczanie niepewności na wykresach (5)

Wykresy

Rysunek 2.10: Zależność szerokości rezonansu od natężenia światła I . Dopasowałem zależność liniową $\delta\nu = 0.074 \text{ kHz} \cdot \text{cm}^2/\text{mW } I + 5 \text{ kHz}$.

- Jednostki na osiach
- Podpis pod rysunkiem (nie tytuł nad!)
- Oznaczenia zgodne z tekstem

Dyskusja 10%

- **niepewności pomiarów (5pkt)**
  - Prześledzić propagację niepewności od pomiaru do wyniku – co ma największy wpływ?
  - Czy rachunek coś pominął?
- **dyskusja wyników (5pkt)**
  - porównanie wyniku z przewidywaniami teoretycznymi i danymi tablicowymi (proszę podać źródło takich danych - o ile są dostępne).

Literatura 2%

- Punkty za użycie odwołań w tekście
- Odwołania w kolejności występowania

[1] Instrukcja do ćwiczenia

Analiza niepewności

- Wykład prof. Majhofer
- Zdrowy rozsądek
- Najłatwiejsza jest analiza statystyczna:
  - W miarę możliwości zebrać wyniki, do których da się dopasować funkcję
  - Wiele pomiarów i analiza statystyczna (średnia, niepewność średniej)

Zapis wyników

$$1.2037464 \pm 0.1234933$$

- Bez sensu, już druga cyfra wyniku (2) jest niepewna, a pozostałe to losowy szum!
- Taki zapis świadczy o całkowitym niezrozumieniu istoty doświadczenia i pomiaru.

Zaokrąglenia

Niepewność zaokrąglamy (w górę) do:

- 2 cyfr znaczących, jeśli pierwszą cyfrą jest 1:

$$0.1234933 \rightarrow 0.12$$

$$1.2334 \rightarrow 1.2$$

$$12328 \rightarrow 13000$$

$$0.00011321 \rightarrow 0.00012$$

Zaokrąglenia

Niepewność zaokrąglamy (w górę) do:

- 1 cyfry znaczących, jeśli pierwsza cyfra > 1 :

$$\mathbf{0.234933 \rightarrow 0.3}$$

$$\mathbf{2.2334 \rightarrow 3}$$

$$\mathbf{21328 \rightarrow 30000}$$

$$\mathbf{0.00051321 \rightarrow 0.0006}$$

- Można też zaokrąglić do 2 cyfr znaczących, zwłaszcza wyniki pośrednie

Zapis wyniku

- Wynik zaokrąglamy do tej samej liczby miejsc dziesiętnych co niepewność:

$$1.2037464 \pm 0.1234933 \rightarrow 1.20 \pm 0.13$$

$$672367 \pm 12328 \rightarrow 672000 \pm 13000$$

$$0.03124 \pm 0.02659 \rightarrow 0.03 \pm 0.03$$

$$5 \pm 0.4234 \rightarrow 5.0 \pm 0.5$$

Radzenie sobie z pracownią

- pon/wt: czytanie instrukcji, rozwiązywanie zadań domowych, konsultacje
- śr: wykonanie ćwiczenia. **Od razu** wpisanie danych do komputera i wykresy, opis przeprowadzonych czynności,
- reszta opisu, ale nie więcej niż 5h bez przerwy
- w pierwszych tygodniach opracowanie i pisanie może trwać długo: zaplanuj sobie kilka 2-4h "slotów" czasowych
- docień swoją pracę: co zrozumiałeś, czego się nauczyłeś, co sprawiło Ci przyjemność

e-Narzędzia

- [Origin](#) – analiza danych, wykresy, dopasowania funkcji. Wydziałowa licencja sieciowa dla studentów.
- [Gnuplot](#) – wizualizacja danych, tworzenie wykresów. Alternatywa dla Origina z interfejsem użytkownika opartym o linię poleceń. Darmowy
- [SciDAVis](#) – wizualizacja danych i tworzenia wykresów – prosta darmowa alternatywa dla Origina.

e-Narzędzia

- [Inkscape](#) – program do grafiki wektorowej, doskonały do tworzenia schematów układów pomiarowych itp. Darmowy.
- [LabVIEW](#) – graficzny język programowania, przede wszystkim do obsługi eksperymentów – komunikacja z urządzeniami pomiarowymi, akwizycja danych. Wydziałowa licencja pozwala na instalację LabVIEW na komputerach studentów na rok.

BHP

1. Prawo do korzystania z *Pracowni technik pomiarowych i podstaw fizyki* mają wyłącznie pracownicy i studenci Wydziału Fizyki w godzinach pracy Pracowni.
2. Przyrządy oraz oprogramowanie znajdujące się na terenie *Pracowni technik pomiarowych i podstaw fizyki* mogą być wykorzystywane wyłącznie do prac związanych z wykonywanym ćwiczeniem.
3. Zabrania się rozkręcania i manipulowania przy przyrządach znajdujących się na terenie Pracowni.
  - **Pracownia Indywidualna**: działania niestandardowe w porozumieniu z asystentem

BHP

4. Montaż układu elektronicznego należy wykonywać przy odłączonym zasilaniu.
5. Włączenie układu elektrycznego do zasilania jest możliwe po jego skontrolowaniu przez asystenta.
  - zadaj sobie pytanie: co tu może się spalić?
6. Student ma obowiązek znać położenie wyłącznika głównego obsługiwanego stanowiska pomiarowego.
(czerwony przełącznik na listwie)

BHP

7. Studenci przebywający na terenie Pracowni obowiązani są do zachowania czystości, niepalenia tytoniu i niewnoszenia do sal ćwiczeniowych artykułów spożywczych.
  - **Żeby napić się wody proszę wyjść na korytarz**
8. W ćwiczeniach z mikrofalami nie wolno zaglądać do tuby klistronu.

BHP

9. W ćwiczeniach z laserami należy uważać na oczy, nie wolno zaglądać w tubę lasera ani oświetlać innych osób.

W ramach Pracowni I R budujemy układy optyczne z wykorzystaniem laserów.

- wiązki prowadzimy w płaszczyźnie stołu
- zdejmujemy zegarek (szybka), pierścionki itp.
- na bieżąco śledzimy odbicia
- zasłaniamy wiązki idące poza stół
- bezpieczniej pracować przy świetle

BHP

10. Podczas ćwiczeń z komputerami odległość oczu od ekranu powinna wynosić 40-70 cm.
11. W razie zauważonego zagrożenia lub wypadku przy wykonywaniu ćwiczenia studenci powinni niezwłocznie zawiadomić prowadzącego ćwiczenia lub inną osobę będącą pracownikiem etatowym UW.
12. W postępowaniu ze źródłami promieniotwórczymi należy kierować się wskazaniem asystenta i instrukcją znajdującą się w sali ćwiczeń.
  - myć ręce

BHP

13. W przypadku porażenia prądem należy:
- odciąć natychmiast zasilanie (wyłącznikiem głównym stanowiska pomiarowego lub sali);
  - przystąpić bezzwłocznie do udzielania pomocy;
  - powiadomić asystenta lub innego pracownika o wypadku.

Zniszczenia

Zniszczenie które nie było wynikiem nieszczęśliwego wypadku skutkuje wyrzuceniem z pracowni – w rażących przypadkach trwale

- Obwody elektroniczne: uwaga na ustawienia zasilacza! Pytaj asystenta
- Optyka: nie dotykać powierzchni optycznych!
- Rozłączyło się i nie wiesz jak podłączyć? Lepiej pytaj